

Granskning av hjälpmedelsnämndens verksamhet under 2008

Granskning av hjälpmedelsnämndens verksamhet 2008

Bakgrund

Den 1 juli 2004 bildades en mellan kommunerna och landstinget gemensam nämnd, hjälpmedelsnämnden, i syfte att samverka för att länets invånare skall erbjudas en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor.

Revision

Hjälpmmedelsnämnden är en gemensam nämnd för kommunerna i Värmlands län och Landstinget i Värmland. Nämnden ska enligt kommunallagens 9 kap. 2 § och § 12 i reglementet för nämnden granskas av revisorerna hos respektive huvudman. Landstingets revisorer har sedan nämndens tillkomst granskat hjälpmedelsnämndens verksamhet. Granskningsresultatet har därefter delgivits kommunernas revisorer och deras sakkunniga.

Landstingets revisorer har granskat nämndens verksamhet under verksamhetsår 2008 och sammanfattar granskningen i föreliggande promemoria. Granskningen har främst rört avstämning av verksamheten mot gällande avtal samt räkenskaperna. Nämndens årsredovisning har bedömts.

Hjälpmmedelsnämnden

Uppdrag

Hjälpmmedelsnämnden har ansvar för att erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade enligt § 3 b Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), med undantag för syn-, hörsel-, ortopedtekniska och barnhjälpmedel.

Den hjälpmedelsverksamhet som enligt § 18 b HSL är en kommunal angelägenhet (i särskilda boenden och hemsjukvård) ska även i fortsättningen utföras av respektive kommun. Den gemensamma nämnden har dock ansvar för att fastställa policy, riktlinjer, kompetenskrav för förskrivning av hjälpmedel samt upphandling av hjälpmedel. Genom gemensamma riktlinjer och samverkan avser hjälpmedelsnämnden även att kostnadseffektivisera verksamheten inom sitt ansvarsområde.

Hjälpmmedelsnämndens uppdrag kan sammanfattas i följande områden;

- samordningsuppgifter,
- kompetensuppgifter och stöduppgifter,
- drift av den gemensamma hjälpmedelsenheten.

Hjälpmedelsheten ska verka som kompetenscentrum med stödfunktion till övriga hjälpmedelsheter och svara för samordning av de angivna uppgifterna.

Verksamhet 2008

Under 2008 har hjälpmedelsnämnden haft *tre* sammanträden. Enligt planerna skulle fyra möten ha hållits.

2008 års *första möte* ägde rum den 14 mars. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 11 kommuner (totalt 16 ledamöter och ersättare). Representation saknades från Filipstad, Storfors, Sunne, Säffle och Årjängs kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Hjälpmedelsservice förslag till **årsredovisning** för 2007 där hjälpmedelsnämnden beslutade att godkänna densamma samt att kommunernas del av den överskjutande delen regleras i samband med utfallet 2008.
- Hjälpmedelsservice förslag till **budget** för 2009 behandlades och godkändes.
- Nämnden fick **rapporter** från verksamhetschefen för hjälpmedelsservice om;
Nya riktlinjer som trädde i kraft vid årsskiftet.
Försäljning av hjälpmedel till kommunerna, (statistikuppgifter).
Projektet "Fritt val av hjälpmedel" samt information om konferens.
Hjälpmedelsservice styrkort för 2007 och 2008. Tillgänglighet, bemötande och service är de viktigaste arbetsfälten under året.
Dokumentet "Överenskommelse om samverkan och rutiner vid förskrivning av hjälpmedel mellan landsstingets habiliterings- och rehabiliteringsverksamheter i Värmland och Värmlands kommuner" delades ut och beskrevs som ett mycket bra exempel på samverkan.
- **Information** av tjänstemän från hjälpmedelsservice om vad kognition (intellektuella funktioner) är och vad det innebär att ha en kognitiv funktionsnedsättning.

Årets *andra möte* ägde rum den 26 september. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 11 kommuner, totalt 14 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Arvika, Filipstad, Storfors, Torsby och Årjängs kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- **Information** av hjälpmedelschefen i Landstinget Västmanland om verksamheten i hjälpmedelscentrum och den gemensamma nämnden i sitt landsting.
- Redovisning av hjälpmedelsservice chef gällande den **ekonomiska halvårsrapporten**, 2008-01-01--06-30, för

Hjälpmedelsnämndens verksamhet. Rapporten lades till handlingarna.

- Övertagande av arbetsgrupp för sittproblematik, ”**Sittgruppen**”. Hjälpmedelsnämnden beslutade att: ansvaret för denna verksamhet övertas av hjälpmedelsservice (utan ekonomiska förpliktelser) samt uppdrog till hjälpmedelsservice att formalisera gruppens uppdrag.
- Landstingsstyrelsens beslut om beviljad **investering**, inom 2008 års ram, gällande de **tekniska hjälpmedel** som hanteras av hjälpmedelsservice. Hjälpmedelsnämnden beslutade att godkänna den beviljade investeringen av 5,2 miljoner kr.
- Verksamhetschefen för hjälpmedelsservice lämnade och redovisade följande **rapporter**:
 - ”Riktlinjer – aktuell rapport från nätverket”.
 - ”Frekvensen av teknisk beredskap för hjälpmedel i länet” där en utvärdering kommer om ca ett år.
 - ”Ombyggnation i Hjälpmedelsservice lokaler”.
 - ”Utredning av barnhjälpmedelscentralen/ hjälpmedelsnämnden, innehåll och tidplan”.
 - ”Kommunernas inköp per produktområde jan-juni 2008”.
 - ”Inkomna skrivelser”.
 - ”Fritt val av hjälpmedel”.
- **Föredragning om utvecklings- och framtidsfrågor**. Marianne Svensson från Institutet för Hjälpmedelsekonomi, IHE, informerade om institutets arbete och visade statistik för hjälpmedel.

Årets **tredje möte** ägde rum den 5 december. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 11 kommuner, totalt 16 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Arvika, Eda, Kristinehamn, Storfors och Årjängs kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Verksamhetschefen för hjälpmedelsservice **rapporterade** om:
 - SKL:s konferens om hjälpmedel.*
 - Nysam-samarbetet.* Detta kommer att tas upp vid varje möte i hjälpmedelsnämnden.
 - Avgifter för dam- och herrperuker.* Med anledning av synpunkter i revisionsrapporten ”Avgifter i hälso- och sjukvården” kommer ett förslag att tas fram för beslut i fullmäktige om enhetlig bidragsnivå för dam- och herrperuker.
 - Avvikelse från riktlinjer* (stående punkt), en anmälan inkommen.
 - Ekonomifrågor* –kartläggning över avgifter för Värmlands län samt i regionen kommer att göras och frågeformulär skickas ut till kommunerna. Sammanställning och återrapportering kommer att ske till nämnden.
- Utredning om **eventuell utökning av uppdraget för hjälpmedelsnämnden** i Värmland, utifrån projektet ”Nya

perspektiv”. Hjälpmedelsnämnden beslutade att godkänna redovisat förslag till fortsatt process. En sammanfattande rapport ska lämnas till hjälpmedelsnämnden inför sammanträdet 2009-05-08.

- **Seminarium om hälsoekonomiska frågor under 2009**
Hjälpmedelsnämnden ställde sig bakom förslaget om seminarium.
- **Presentation** av projektet ”fritt val av hjälpmedel” som väntas pågå till och med år 2009.
- **Lägesrapport** gällande utredningen ”Översyn av barnhjälpmedelscentralens relation till hjälpmedelsnämnden”. Representanter från Handikappinstitutet redovisade utredningsuppdraget och överlämnade det till nämnden som beslutade att arbetet med alternativ 3 ska fortsätta. Synpunkter ska inhämtas från kommunerna och nämnden gav i uppdrag till arbetsutskottet att ta fram förslag till fortsatt beslutsprocess.

Sammanfattningsvis kan konstateras att landstinget och de flesta kommuner varit representerade vid något av nämndens tre möten under året. Sju av kommunerna, (Forshaga, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstad, Kil och Munkfors), har varit representerade vid samtliga av nämndens möten. Fem kommuner, (Eda, Kristinehamn, Sunne, Säffle och Torsby), har varit representerade vid två möten medan två av kommunerna, (Arvika och Filipstad), varit representerade vid ett möte. Två kommuner, (Storfors och Årjäng), har inte varit representerade vid något av nämndens möten under året.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet har under 2008 haft tre protokollförda möten: den 8 februari, den 4 september och den 7 november. I stort har arbetsutskottet behandlat de ärenden som sedan har förelagts nämnden.

Administrativt stöd

Enligt avtal ska division hälsa, habilitering och rehabilitering (HHR) genom hjälpmedelsenheten svara för beredning och verkställighet av nämndens beslut samt planera och administrera den verksamhet nämnden ansvarar för.

Representanter från division HHR och från en av staberna vid landstingets kansli har administrativt bistått nämnden och utskottet.

Ekonomi

Landstinget i Värmland ska fastställa budget för den gemensamma nämnden efter samråd med berörda kommuner. I avtalet regleras hur samrådet ska ske. Kommunerna ska lämna ett årligt bidrag till

den gemensamma nämndens verksamhet med belopp som motsvarar de faktiska kostnaderna för nämndens arbete och administration.

Kostnaderna fördelas med 21 % på kommunerna och 79 % på landstinget. Fördelningen mellan kommunerna sker efter andelen kommuninvånare i åldern 80 år och äldre. Varje huvudman svarar själv för samtliga kostnader för sina förtroendevalda enligt respektive huvudmans arvodesregler. Dessa kostnader ingår således inte i den för hjälpmedelsnämnden gemensamma budgeten. Det är upp till respektive kommun att inom sin verksamhet granska detta underlag. Utöver denna kostnad ska varje huvudman dela på kostnaderna för sekretariatet. Kostnadsfördelningen ska ske på basis av andelen ledamöter representerade i nämnden.

Enligt föreliggande avtal ska kommunerna senast den 25 i varje månad förskottsbeta 1/12-del av sin andel. Uppkomna över- och underskott regleras efter fastställd fördelningsnyckel.

Budgeten för hjälpmedelsnämnden uppgick under år 2008 till 8 269 000 kronor, fördelat på kommunerna med 1 842 000 kronor och på landstinget med 6 427 000 kronor.

Det ekonomiska utfallet för 2008 uppgår till 8 546 000 kronor, där kommunerna ska svara för 1 900 000 kronor och landstinget svara för 6 646 000 kronor, se tabell nedan. Häri ingår kostnaden för nämndens sekreterarstöd där kommunerna betalar 16/19-delar i enlighet med fördelningen kommuner - landsting i nämnden.

Tabell 1. Hjälpmedelsnämndens budget och utfall 2008

ÅR 2008	Budget	Utfall	Differens
Kommunerna	1 842 000	1 900 000	-58 000
Landstinget	6 427 000	6 646 000	-219 000
Summa	8 269 000	8 546 000	-277 000

Den genomgång som gjorts av hjälpmedelsnämndens räkenskaper har inte föranlett några påpekanden.

Följsamhet till avtal och reglemente

- Ursprungligt avtal mellan kommunerna och landstinget hade en giltighetstid 2004-07-01 till och med 2006-12-31. Avtalet förlängs automatiskt med fyra år om det inte sägs upp tolv månader innan avtalstidens utgång.

Kommentar: Avtalet har inte sagts upp av någon part. Det förlängdes därför automatiskt att gälla under mandatperioden 2007-2010.

- Omförhandling av avtalet kan påkallas om förutsättningarna för avtalet väsentligen har förändrats.

Kommentar: Inga framställningar om omförhandling har gjorts.

- Tvister rörande tolkning och tillämpning av avtalet ska i första hand lösas genom förhandling mellan berörda huvudmän. Tvister kan hänskjutas till Sveriges kommuner och landsting.

Kommentar: Inga tvister finns noterade.

- Länsverksamheten HHR ska ha ansvar för beredning och verkställighet av nämndens ärenden samt för att planera och administrera den verksamhet nämnden ansvarar för.

Kommentar: Uppfyllt.

- För nämnden ska det finnas ett sekretariat bestående av en sekreterare och en föredragande.

Kommentar: Uppfyllt. En av landstingets tjänstemän har svarat för sekreterarfunktionen i nämnd och arbetsutskott. Föredragande har varit divisionschefen för HHR och verksamhetschefen för hjälpmedelsservice.

- Avtalsparter skall vara de 16 kommunerna och landstinget.

Kommentar: Uppfyllt.

- Uppgift att verka för att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor.

Kommentar: Vid årsskiftet 2007-2008 började nya gemensamma riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel att gälla.

- Budgeten ska fastställas av landstinget efter samråd med kommunerna. Förslag till budget bör, enligt avtalet, tillställas kommunerna senast under april månad. Samråd skall därefter ske med styrelserna under maj månad.

Kommentar: Förslag till 2008 års budget behandlades vid nämndens sammanträde den 9 mars 2007. Förslaget gick därefter ut till kommunerna tillsammans med en erbjudan om samråd, ang. förslaget, med landstingsstyrelsen om så önskades.

Förslaget till landstingsfullmäktige innebar en uppräknig av den ekonomiska ramen med 1,9 % från verksamhetsåret 2007. Landstingsfullmäktige fastställde budgetförslaget.

- Kommunerna ska bidra med ett belopp som motsvarar de faktiska kostnaderna för nämndens arbete och administration. Fördelas efter befolkningsunderlag i viss åldersgrupp.

Kommentar: Uppfyllt. 2008 års bokslut visar att utfallet har överstigit den preliminärt debiterade kostnaden. Enligt gällande

avtal ska detta till del återbetalas/debiteras till kommunerna. Kommunerna ska debiteras med 58 000 kronor. Överskottet från 2007 om 24 000 kronor ska enligt beslut i nämnden regleras i samband med utfallet 2008.

- Varje huvudman svarar själva för samtliga kostnader för sina respektive förtroendevalda.

Kommentar: Någon närmare granskning av detta är inte genomförd. Dock understryks värdet av att alla kommuner och landsting budgeterar och redovisar kostnaderna under en egen ansvarspost för hjälpmedelsnämnden.

- Förskottsbetalning ska göras med 1/12-del senast den 25 i varje månad.

Kommentar: Uppfyllt. Debitering har skett med 1/12 i förskott varje månad.

- Uppkomna över- eller underskott ska regleras efter aktuell fördelningsnyckel (befolkningsunderlag i viss åldersgrupp).

Kommentar: Uppfyllt.

- Respektive huvudman ska svara för del av kostnad för nämndens sekreterare (25 % tjänst). Kostnaden ska fördelas utifrån andel ledamöter i nämnden.

Kommentar: Kommunernas kostnadsandel för nämndens sekreterare har uppgått till 166 000 kronor. Preliminärt har 140 000 kronor debiterats. Kommunerna debiteras månadsvis med 16/19 av den preliminära kostnaden.

Kostnaden som fördelats är rimlig med utgångspunkt från att tre tjänstemän från landstinget bistår nämnden i dess arbete.

- Kommunerna har rätt till insyn i förvaltning och redovisning. Nämnden ska halvårsvis rapportera till respektive huvudmans fullmäktige hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.

Kommentar: Insyn i förvaltning och redovisning har främst skett genom behandling av budget mm vid nämndens sammanträden.

- Nämnden ska vara sammansatt av 19 ledamöter och lika många ersättare och fördelat med en ordinarie och en ersättare från respektive kommun och tre ordinarie och tre ersättare från landstinget.

Kommentar: Uppfyllt

- Parterna är i avtalet överens om att sammansättningen i nämnden så långt möjligt ska återspegla sammansättningen i landstinget.

Kommentar: Mandatfördelning i landstingsfullmäktige respektive hjälpmedelsnämnden framgår av sammanställningen nedan. Det bör observeras att ordinarie ledamöter och ersättare bör räknas samman för att få en bild av fördelningen, då vissa partier endast har representation i form av ersättare.

Tabell 2. Partifördelning 2008 i fullmäktige respektive i hjälpmedelsnämnden

Forum	V	S	C	FP	KD	M	SIV	Övr
Landstingsfullmäktige	6 7,4 %	36 44,4 %	9 11,1 %	5 6,2 %	4 4,9 %	15 18,5 %	6 7,4 %	-
HMN ordinarie ledamöter	0	13 68,4 %	1 5,2 %	1 5,2 %	1 5,2 %	2 10,5 %	1 5,2 %	-
HMN ordinarie ledamöter och ersättare	2 5,2 %	17 44,7 %	5 13,1 %	1 2,63 %	2 5,26 %	8 21,0 %	1 2,63 %	2 5,26 %

Majoritetsförhållandena är relativt samstämmiga, dock skiljer partisammansättningen mellan fullmäktige och nämndens ordinarie ledamöter. Sammanräknat ordinarie ledamöter och ersättare finns också diskrepans mellan sammansättningen i landstingsfullmäktige och hjälpmedelsnämnden. Vissa partier har en svagare representation i hjälpmedelsnämnden än vad som skulle motsvara andelen ledamöter i fullmäktige.

När det gäller hjälpmedelsnämnden framgår av protokollen att ersättarna sällan tillhör samma parti som den ordinarie ledamoten och att partiernas representation därför skiftar något mellan nämndens möten. Två partier, (v) och (mp) representeras i nämnden endast i form av ersättare, vilket skiljer sig från hur representationen ser ut i fullmäktige. På ersättarplats finns dessutom miljöpartiet och "hela Edas lista", vilka inte har någon representation i landstingsfullmäktige.

- Ordförande ska nomineras bland landstingets ledamöter och vice ordförande bland kommunernas ledamöter. Landstinget nominerade år 2006 ordförande (Christina Wahrolin, s) och kommunerna vice ordförande (Lisbeth Westerberg, c, Säffle kommun).

Kommentar: Uppfyllt

- Inom nämnden ska finnas ett arbetsutskott bestående av sex ledamöter och sex ersättare. Tre ledamöter utses bland landstingets ledamöter och tre bland kommunernas ledamöter. Ordförande bör, enligt avtalet, nomineras ur gruppen landstingets ledamöter medan vice ordförande bör nomineras ur gruppen kommunernas ledamöter.

Kommentar: Uppfyllt.

Slutsatser och kommentarer

I granskningen av hjälpmedelsnämndens verksamhet under 2007 framkom att det skulle tas fram gemensamma riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel. Nya riktlinjer har utarbetats och enligt nämndens protokoll från den 14 mars 2008 började dessa riktlinjer gälla vid årsskiftet 2007-2008. Vid nämndens möten under året har frågor gällande riktlinjer återkommande behandlats. Synpunkter på riktlinjerna vad gäller tillämpning och avvikelser har då framkommit. Riktlinjerna ska enligt nämndens möte i september eventuellt skickas ut till brukarorganisationerna i början av 2009. Arbetet med att utforma riktlinjer och att utveckla brukarverksamheten ligger i linje med de prioriteringar nämnden tidigare gjort.

Efter granskning av 2008 års verksamhet kan konstateras att sammansättningen av ledamöter i nämnden inte fullt ut har den följsamhet till landstingsfullmäktiges sammansättning som eftersträvas i avtalet. Det kan konstateras att vissa partier har en svagare representation än avtalet anger.

Vid hjälpmedelsnämndens möten har de flesta kommuner varit representerade vid något av nämndens tre möten under året. Det kan dock konstateras att representationen från fyra av kommunerna kan förbättras. Två av dessa kommuner har inte representerats alls och två kommuner har endast representerats vid ett av årets tre möten.

Efter genomgång av 2008 års redovisning bedöms räkenskaperna ge en rättvisande bild av hjälpmedelsnämndens resultat och ställning.

Ansvarsprövning

Den gemensamma nämnden ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna enligt 9 kap. § 2 tredje stycket kommunallagen. Frågan om ansvarsfrihet för den gemensamma nämnden ska prövas av fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna enligt 5 kap. § 25a andra stycket kommunallagen.

Bo H Eriksson

Revisionschef

Certifierad kommunal revisor